

Мақал-мәтелдердің ЭТНОМӘДЕНИ СИПАТЫ

10 «ә» сынып оқушысы
Туймебаева Ж

Зерттеу жұмысының өзектілігі:

Діні, мәдениеті, тарихы, әлеуметтік және саяси жолдары бөлек қазақ және ағылшын тілдеріндегі мақал-мәтелдердің этнолингвистикалық, ұлттық-мәдени ерекшеліктеріне көңіл бөліп, олардың ортақ айшықтарын талдап, әр халықтың рухани мұрасы болып табылатын мақал-мәтелдердегі деректер мен мәліметтерді ғылыми түрде зерттеуге деген қажеттілікті осы жұмыстың өзектілігі анықтайды.

Зерттеудің мақсаты

Ағылшын және қазақ тілдеріндегі мақал-мәтелдердің пайда болу тарихын, жасалу жолдарындағы ерекшеліктер мен ұқсастықтарды анықтау.

Міндеттері:

1. Мақал-мәтелдердің екі тілде пайда болуы туралы жазылған зерттеулерге тоқталу, сөздіктерден, жинақтардан мысалдар жинастырып, жүйелеу;
2. Мақал-мәтелдердің жасалу жолдарын қарастырып, екі тілдегі мақал-мәтелдердің мағыналық-құрылымдық ерекшеліктерін анықтау;

Мазмұны:

Мазмұны

I Кіріспе.....	1-4
Мақал-мәтелдер – халықтың тілдік бейнесі ретінде	
II НЕГІЗГІ БӨЛІМ	
Қазақ және ағылшын тілдеріндегі мақал-мәтелдердің құрылымдық және мағыналық ерекшеліктері мен ұқсастықтары.....	4-7
III Қорытынды.....	7-8
IV Пайдаланған әдебиет тізімі.....	8

Қазақ мақал-мәтелдерінің қайнар көздері

**АҒЫЛШЫН
мақал-
мәтелдерінің
қайнар көздері**

Шекспир

Інжіл

Басқа тілдерден енген

**Ақын, жазушы,
саясаткерлер**

Кесте 1 – қарама-қайшы ұғымдар мен нәрселерді салыстыру

Ағылшын баламасы	Қазақша баламасы
"It is useful to lock the stable door, when the steed is stolen"	«Ақымақтың ақылы түстен кейін кіреді, ырысы кеткеннің, иті ұры кеткен соң үреді»
Business before pleasure	Еңбек түбі-бейнет, Бейнет түбі-зейнет.
Great boast, small roast	Сөзге көп-іске жоқ.
No sweet without some sweat	Жылай-жылай жер қазсаң, Күле-күле су ішерсің. Еңбек етсең емерсің.

Кесте 2 – Адамның жағымсыз қасиетін сипаттау

АҒЫЛШЫН	Мағынасы	Қазақша баламасы
The rotten apple injures its nature	Шірік алма табиғатты бұзады	Бір құмалақ бір қарын майды шірітеді
Acorns were good till bread was founded	Адамның тоғышарлығына байланысты	Тойғанда тоқтының еті топырақ татиды. Қарын тойса, қарта әлем сасиды.

Кесте 3 – Адамның қасиетін жануарлармен сәйкестендіру

АҒЫЛШЫН	Мағынасы	Қазақша баламасы
Leopard can not change his spots	Жолбарыс өз дақтарын өзгерте алмайды	Сүтпен сіңген мінез, сүйекпен кетеді.
As hungry as wolf	Қасқыр сияқты аш	Аштық ас талғатпайды
Let sleeping dogs lie	Тыныш отырған адамға тиіспе	Жатқан жыланның құйрығын баспа
Every family has a black sheep	Адам әртүрлі болады	Жақсыдан ала да туады, құла да туады

Қорытынды:

1

- Қазақ халқы ертеден-ақ өзіндік болмысымен, тәлім-тәрбие, ар-ұят сияқты адами құндылықтарды бағалаған, місе тұтқан. Ағылшын халқы болса тәртіп, нақтылық, тіктілік сияқты қасиеттерді алға тартады

2

- Қазақ мақал-мәтелдері көлемді, терең мағыналы, көбінесе отбасы, ошақ қасы тақырыбы аясында қолданылған. Ал ағылшын тіліндегі мақал-мәтелдер қысқа мазмұнды, белгілі бір жағдай, оқиға, тарихи дерек негізінде айтылып қолданылған.

3

- Әрtekтес тілдердің мақал-мәтелдердің салғастырмалы түрде зерттеу жұмыстары жалпы тіл білімін теориялық тұрғыдан соны тұжырымдармен толықтыра түседі және кейбір практикалық мәселелердің шешімін табуына септігін тигізеді.